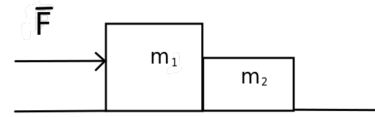

1. **Massakappaleille vauhtia:** Jyväskylän yliopiston fysiikan laitoksen opiskelijat päättävät tehdä kontaktivoimien suuruuksiin liittyviä kokeita laitoksen oppilaslaboratoriossa. Tarkoituksena on tutkia kahden massakappaleen välissä vallitsevaa kontaktivoimaa asettamalla niiden väliin voima-anturi. Koejärjestelyä voidaan yksinkertaistettuna kuvata oheisessa kuvassa esitetyllä tavalla. Kuvassa vaakasuuntainen voima, jonka suuruus on $F = 3,2 \text{ N}$ työntää vasemmalta massakappaleita $m_1 = 2,3 \text{ kg}$ ja $m_2 = 1,2 \text{ kg}$ kitkattomalla pinnalla (joka on ostettu MAOL:n ideaalisten koevälineiden nettikaupasta). Koska olet koulutettu lukiossa ratkomaan tällaisia tehtäviä, voit nyt auttaa opiskelijoita kertomalla mitä näiden tulisi saada mittaustuloksiksi olettaen että mittaukset on suoritettu oikein.

- Ensimmäiset opiskelijat mittasivat massasysteemin kiihtyvyyden. Mikä kiihtyvyyden arvo tulisi olla tuloksena? [2p]
  - Seuraavaksi opiskelijat mittasivat massakappaleiden välissä vaikuttavan kontaktivoiman suuruuden. Mitä heidän tulisi saada tulokseksi? [3p]
  - Nyt opiskelijat muuttavat koeasetelmaa siten, että sama voima, suuruudeltaan $F = 3,2 \text{ N}$ työntääkin massasysteemiä vaakasuunnassa oikealta. Mikä tulisi massakappaleiden välissä vallitsevan kontaktivoiman olla nyt? [3p]
  - Nyt opiskelijat pudistelivat epäuskoisina päätään b)- ja c)-kohdan oikein mitattuja tuloksia vertaillen. Auta opiskelijaparkoja ja selitä mistä heidän hieman yllättävältä tuntuva havaintonsa johtuu. [2p]
2. **Tavaralaatikon lastaus:** Lastaustyöntekijä työntää tavaralaatikkoon, jonka massa on $M = 25,0 \text{ kg}$ matkan $s = 1,50 \text{ m}$ pitkin lastausrampia (kalteva taso) ylös pakettiautoon. Työntekijä kohdistaa tavaralaatikkoon rampin suuntaisen voiman $F = 318 \text{ N}$ ja ramppi on kallistettu kulmaan $25,0^\circ$ vaakatasoon nähden. Rampin ja tavaralaatikon välinen kitkakerroin on $\mu = 0,5$. Minkä työn tässä siirtymässä on tehnyt
- voima F , [2p]
  - painovoima, [2p]
  - rampin laatikkoon aiheuttama tukivoima, [2p]
  - kitkavoima? [2p]
  - Osoita vielä, että tavaralaatikkoon kohdistuvan kokonaisvoiman tekemä työ on sama kuin tavaralaatikon potentiaalienergian muutos. [2p]

Voit käyttää maan vetovoiman aiheuttaman kiihtyvyyden arvona $9,80 \text{ m/s}^2$.

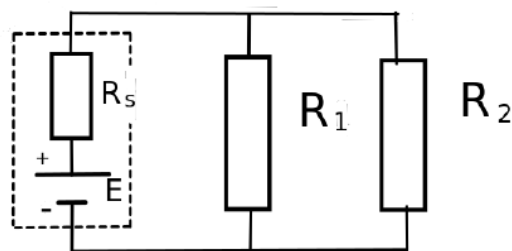
3. **Jäämurikan kohtalo:** Olet saanut lahjoituksena opettajaltasi jäämurikan, jonka massa on 720 g ja lämpötila $-10,0^\circ \text{C}$.
- Lämmität jäämurikkaa tuomalla siihen lämpöä $10,0 \text{ kJ}$. Mikä on jäämurikan lämpötila tämän jälkeen? [2p]
  - Kuinka paljon lämpöä sinun olisi tuotava jäämurikkaan, jotta se juuri ja juuri alkaisi sulaa? [2p]
  - Tuot jäämurikkaan vielä lisälämpöä 200 kJ . Mikä on nyt murikan lämpötila ja olomuoto, onko se pelkkää vettä vai veden ja jään sekoitus? Mikäli sekoitus, niin kuinka paljon on jäätä ja kuinka paljon vettä? [3p]
  - Mitä on lopputuloksena mikäli toisitkin alkuperäiseen lämpötilassa $-10,0^\circ \text{C}$ olevaan jäämurikkaan määrän 300 kJ lämpöä? [3p]

Jään ominaislämpökapasiteetti on $c_j = 2,09 \text{ kJ/kg}^\circ \text{C}$ ja sulamislämpö $s_j = 333 \text{ kJ/kg}$. Veden ominaislämpökapasiteetti on $c_v = 4,19 \text{ kJ/kg}^\circ \text{C}$.

Tehtävät 4 – 6 paperin toisella puolella!

4. Tasavirtapiiri pieni pyörii:

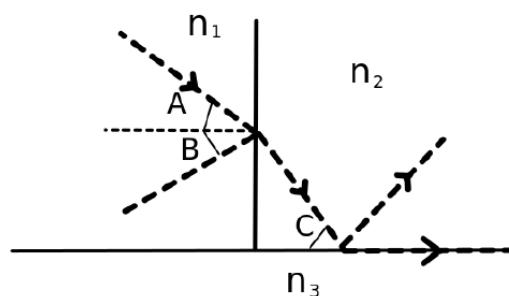
Oheinen kuva esittää tasavirtapiiriä, jossa on jännitelähde, jonka lähtejännite on $E = 6,00 \text{ V}$ ja sisäinen resistanssi $R_s = 1,00 \Omega$. Lisäksi piiriin kuuluvat vastukset 1 ja 2, joiden resistanssit ovat $R_1 = 6,00 \Omega$ ja $R_2 = 3,00 \Omega$.

- Mikä on vastusten 1 ja 2 kokonaisresistanssin R arvo? [2p]
- Mikä on piirissä kulkevan sähkövirran suuruus? [2p]
- Mikä on vastuksen 2 läpi kulkevan sähkövirran suuruus? [3p]
- Mikä on Joulen lain mukainen energian kulutus vastuksissa 1 ja 2? [3p]

5. Valonsäteen seikkailut:

Valonsäde saapuu aineen 1 (piilasia, taitekerroin $n_1 = 1,65$) rajapinnalle kulmassa $A = 40,0^\circ$ pinnan normaalin suhteen, kuten oheisessa kuvassa on esitetty.

- Mikä on kulman B suuruus? [3p]
  - Valonsäde jatkaa kulkuaan aineeseen 2 (taitekerroin n_2) siten että valonsäde kohtaa aineen 3 (taitekerroin n_3) kulmassa $C = 46,5^\circ$ kuten kuvassa on esitetty. Mikä on taitekertoimen n_2 arvo? [3p]
  - Valonsäde jatkaa kulkuaan siten, että sen taittunut osa kulkee aineen 2 ja aineen 3 rajapinnan suuntaisesti. Mikä on taitekertoimen n_3 arvo? Mitä arvelisit aineen 3 olevan? [4p]
6. **Massaspektroskopiaa:** Jyväskylän yliopiston fysiikan laitoksen opiskelijat haluavat mitata laitoksella kiihdytettyjen ionien ominaisuuksia laitoksella käytettävissä olevalla massaspektrometrillä. Ioni, jonka varaus on $+1,6022 \cdot 10^{-19} \text{ C}$ ja massa $150,00 \text{ u}$ (atomimassayksikkö $1 \text{ u} = 1,6605 \cdot 10^{-27} \text{ kg}$) kiihdytetään levosta homogeenisessa sähkökentässä potentiaalieroa $1000,0 \text{ V}$ hyväksi käyttäen.
- Mikä on ionin nopeus kiihdytyksen jälkeen? [3p]
  - Kiihdytyksen jälkeen ioni saapuu homogeeniseen magneettikenttään, jonka kenttäviivat ovat kohtisuorassa ionin liikerataan nähden ja jonka kentän voimakkuus on $80,000 \text{ mT}$. Mikä on ionin kulkeman ympyräradan säde magneettikentässä? [3p]
  - Nyt opiskelijat kiihdyttävät samoin ioniä, jonka varaus on sama kuin yllä mainitulla, mutta massa on tuntematon. Ioni matkaa magneettikentässä puoliympyrän verran siten että se iskeytyy massaspektrometrin hiukkasilmaisimeen matkan $1,6254 \text{ m}$ päässä siitä paikasta missä se saapui magneettikenttään. Mikä on kyseisen ionin massa atomimassayksiköissä lausuttuna? [4p]